

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ СИМВОЛДРАМИ**

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність С4 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

форма(и) навчання денна та заочна

КИЇВ 2025

**Інформація про розробника та розгляд і схвалення
робочої програми навчальної дисципліни**

РОЗРОБНИК програми навчальної дисципліни:

Доктор психологічних наук, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)

Олена КОСТЮЧЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 1 від 25.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ВЛАСЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Розглянуто та схвалено на засіданні навчально-методичної ради навчально-наукового гуманітарного інституту

Протокол № 8 від 27.08.2025

Голова НМР

Сергій ГУБАРОВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Основи символдрами, ВК
2. Статус навчальної дисципліни	Вибірковий компонент
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	3й рік навчання, 5 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити ЄКТС (120 год.), з них: Денна форма: 40 год. аудиторного навантаження (20 годин лекційних, 20 години семінарських) та 80 годин самостійної роботи. Заочна форма: 10 год. аудиторного навантаження (4 годин лекційних, 6 години семінарських) та 110 годин самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	залік
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Костюченко Олена Вікторівна (доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)
9. Контактна інформація викладача	kostiuchenko.olena@tnu.edu.ua
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню у здобувачів знань з питань оволодіння техніками кататимно-імагінативної психотерапії (символдрами) як методу психотерапії. Перевагами дисципліни є практична спрямованість та формування вмінь ефективної психологічної допомоги особистості.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни: опанування техніками та прийомами кваліфікованого проведення психологічного консультування особистості за допомогою техніки кататимно-імагінативної психотерапії. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

	<ul style="list-style-type: none"> • вивчення категоріального апарату, основних принципів, методів, технік кататимно-імагінативної психотерапії (символдрами); • ознайомлення з широким спектром психологічного впливу технік символдрами; • визначення основних мотивів символдрами; • розуміння принципів та алгоритму побудови психоаналітичного сеансу; • розвиток професійного мислення майбутнього психолога в ракурсі використання запропонованих методик; • набуття здатності використання ситуаційних завдань, кейсів, тренінгових вправ, методики психодіагностики тощо.
Формат проведення дисципліни	<p>Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, бесіди і дискусії, індивідуальні науково-дослідні завдання.</p> <p>Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі - Google Classroom.</p> <p>У дистанційному режимі лекції / семінарські заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.</p>

1. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин за формами здобуття освіти	
			очна (денна)	заочна
Тема 1. Основні засади символдрами. Основні поняття символ драматичного підходу. Розвиток	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2	1
	Практичне	Опрацювання	2	1

символдрами в Україні. Історичний розвиток уявлення образів. Опис сеансу індивідуальної психотерапії за методом символдрами. Робота з малюнком. Символіка кольору та чисел. Тест-мотив «Квітка». Малюнок.	заняття	практичних завдань, кейсів, проведення опрацювання технік		
Тема 2. Мотиви основного ступеню. Мотив «Луг». Протагоністський сеанс. Робота в малих групах. Малюнки. Аналіз роботи груп.	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2	0,5
	Практичне заняття	Опрацювання кейсів, проведення опрацювання технік	2	1
Тема 3. Робота з проблемами. Поняття інтроєкту. Мотив «Узлісся». Протагоністський сеанс. Робота в малих групах. Малюнки. Аналіз роботи груп	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4	0,5
	Практичне заняття	Проведення опрацювання технік	4	1
Тема 4. Робота з депресією. Мотив «Гора». Протагоністський сеанс. Робота в малих групах. Малюнки. Аналіз роботи груп.	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4	0,25
	Практичне заняття	Проведення опрацювання технік	4	1
Тема 5. Вираження особистості. Мотив «Будинок». Протагоністський сеанс. Робота в малих групах. Малюнки. Аналіз роботи груп.	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4	0,25
	Практичне заняття	Проведення опрацювання технік	4	1
Тема 6. Внутрішнє психічне життя. Мотив «Струмок». Протагоністський сеанс. Робота в малих групах. Малюнки. Аналіз роботи груп.	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2	0,25
	Практичне заняття	Проведення опрацювання технік	2	0,5
Тема 7. Техніки релаксації. Цілі та способи проведення. Техніка релаксації. Робота в малих групах.	Лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2	0,25
	Практичне заняття	Проведення опрацювання технік	2	0,5

3. Організація самостійної роботи студентів

3.1. Підготовка до практичних занять. Завдання з навчальної дисципліни «Основи символдрами» розробляються викладачем і передбачають тематичний перелік теоретичних і практичних завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, використання методичного матеріалу до дослідження когнітивних стилів особистості.

Теми для самостійної підготовки.

1. Тест «Квітка».
2. Мотив «Дерево».
3. Мотив «Луг».
4. Мотив «Струмок».
5. Мотив «Гора».
6. Мотив «Будинок».
7. Мотив «Узлісся»

3.2. Матеріали для самоконтролю та самостійної підготовки.

Самостійна робота студентів (СРС) передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом передбаченим тематичним планом дисципліни, самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи вноситься в перелік питань підсумкового контролю який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять. Теми доповідей для СРС:

Тематика доповідей, рефератів для виступів студентів:

1. Робота з чоловічою та жіночою ідентичністю.
2. Робота з партнерською парою.
3. Робота з дітьми та підлітками. Мотиви: «М'яч», «Кімната моєї мрії».
4. Методика Гюнтера Хорна «Три дерева».
5. Мовчазний мотив «Тінь» («Людина, яка зриває яблуко»).
6. Робота з ресурсом.
7. Мотиви для роботи з темами ресурсів роду і предків.

3.3. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання з дисципліни «Основи символдрами»: реферати, доповіді, есе та інші види індивідуальних завдань, запропонованих викладачем, сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання (ІЗ) з дисципліни «Основи символдрами» виконуються студентами самостійно із забезпеченням необхідних консультацій з окремих питань з боку викладача на основі вільного вибору теми завдання. ІЗ охоплює усі основні теми дисципліни.

При виконанні та оформленні ІЗ студент може використати комп'ютерну техніку, інформацію з Інтернету, статистичний, довідковий та інші необхідні матеріали.

4. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувач має самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету. Для роботи в дистанційному форматі потрібні ноутбук / персональний комп'ютер / мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань,
- виконання домашніх завдань,
- виконання завдань самостійної роботи,
- проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) тощо.

7. Політика дисципліни.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання завдань відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватися в онлайн/змішаній формах за погодженням із керівником курсу.

8. Система оцінювання та вимоги.

Здобувач допускається до складання заліку з дисципліни, якщо ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

Залік - це форма підсумкового (семестрового) контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння здобувачами навчального матеріалу на підставі поточного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних, індивідуальних заняттях), так і результатів виконання самостійних завдань.

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями:

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Розподіл балів за видами діяльності (денна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна к-ість балів за семестр	Форма контролю
Робота на лекційному занятті	1	4	4	Залік
Підготовка доповідей, есе, рефератів	4	4	16	
Захист доповідей, есе, рефератів на семінарському занятті	10	4	40	
Тестування	20	1	20	
Розв'язання практичних завдань	4	5	20	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :4+16+40+20+20 = 100				

Розподіл балів за видами діяльності (заочна форма навчання):

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна к-ість балів за семестр	Форма контролю
Робота на лекційному занятті	5	3	15	Залік
Підготовка доповідей, есе, рефератів	10	2	20	
Захист доповідей, есе, рефератів на семінарському занятті	10	2	20	
Тестування	20	1	20	
Розв'язання практичних завдань	5	5	25	
Разом			100	
Розрахунок балу за залік :15+20+20+20+25 = 100				

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	«зараховано»	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-79		Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	«не зараховано»	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу з повторним

9. Рекомендовані джерела інформації:

Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)
Основна література
<ol style="list-style-type: none"> 1. Gutyria, M. (2021). Діагностика особистісних проблем самоактуалізації жінок методом кататимно-імагінативної психотерапії. <i>Психологія і особистість</i>, 1, 142–153. 2. Yalovenko, A. O. (2019). Rozvytok samoatualizatsii zhinky cherez realizatsiiu u profesiinii diialnosti. In I. S. Popovych, S. I. Babatina, et al. (Eds.). <i>Insait: psykhologichni vymiry suspilstva: mater. mizhnar. konf.</i>. Kherson: Helvetyka, 1(16), 306-309 3. Жиловська Т. Л., Обухов-Козаровицький Я. Л. (2020). Символдрама: теорія і практика: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доповн. Хмельницький: ХНУ.. 4. Обухов Я. та ін. (2019). Основи символдрами: Вступ до основного ступеня : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ. 5. Орловська. О.А. (2025). Казкотерапія як метод символ-драми в роботі психолога та соціального працівника: навч.-метод. посібн. 6. Турецька Х. І., Яскевич О. І. (2022). Символдрама (кататимно-імагінативна психотерапія) – психодинамічна психотерапія невротичних розладів. <i>Габітус</i>, 41, 295–300. 7. Ульманн Г. (2020). Вступ до кататимно-імагінативної психотерапії. Жовква: Місіонер. 8. Шестопап І. А. (2020). Символдрама як ефективний метод психокорекційної роботи. <i>Теорія і практика актуальних наукових досліджень</i>. Дніпро. С. 42-45. 9. Ямницький В.М., Литвиненко С.А. (2012). Концептуальні засади сучасного розвитку символдрами. <i>Психологія: реальність і перспективи</i>. Рівне : РДГУ, 15,. 121-127.
Додаткова література

10. Баранова С. В. (2020). Переваги використання кататимно-імагінативної психотерапії (символдрами) групової форми в коучингу. *Зрілість та відповідальність: соціально-психологічний аспект*: [монографія]. Київ,. 230-262.
11. Вайтгед А. Н. (2025). Символізм, його значення та дія. Контур.
12. Відродження (11.05.2025). Матер секції конф. з символдрами, що фокусувалися на темах психологічного відновлення та посттравматичного росту.
13. Кататимно-імагінативна психотерапія як захищений простір для розвитку» (18–21.09.2025). 36. допов. VI Міжн. наук.-практ. конф, присвячений використанню методу як безпечного середовища для клієнтів у часи кризи.
14. Кісарчук З. Г., Лазос Г. П. (2013). Кататимно-імагінативна психотерапія: сучасний стан розвитку та перспективи застосування у вітчизняному психотерапевтичному просторі. *Актуальні проблеми психології*, .3(9). Консультативна психологія і психотерапія, 5–32.
15. Присяжнюк Ю. М.т(2021). Символдрама як діагностично-корекційний метод психосоматичного здоров'я особистості : кваліфікаційна робота магістра за спеціальністю „053 - психологія. Тернопіль: ТНТУ.
16. Психотерапія – нова наука про людину 1998); за ред. А. Прица; пер. з нім. Прохасько Ю. Львів: ІНВП “Електрон”.
17. Сьомий симпозиум Альянсу українських та європейських психотерапевтів (21.02.2025). Публікації на тему роботи з горем, втратою та психічним виснаженням засобами імагінативної терапії.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. IPA INTER-REGIONAL ENCYCLOPEDIA OF PSYCHOANALYSIS. URL:https://www.ipa.world/IPA/en/en/Encyclopedic_Dictionary/English/Home.aspx
2. Sachsse, U., Imruck, B.H., & Bahrke, U. (2016). Evaluation ambulanter Behandlungen mit Katathym Imaginativer Psychotherapie KIP. URL:<https://drive.google.com/drive/folders/1LsiPtCIn2HX5O772ZfMQi8UtwRhdtST4>
3. Львівське товариство символдрами. Офіційний сайт. URL:<http://symboldrama.lviv.ua/method/>
4. Сигал Х.. (2018). Заметки о формировании символа. URL:<http://appsib.ru/wp-content/uploads>
5. Символдрама. Наук.-попул. Вид. про глибинну психологію та Кататимно-імагінативну психотерапію. URL:<https://symboldramaj.com/us>